"עלה בכבש ופנה לסובב ובא לו לקרן דרומית מזרחית, מזרחית צפונית, צפונית מערבית, מערבית דרומית, "שירי הדם היה שופך על א] יסוד דרומית ונאכלין "לפנים מן הקלעים לזכרי כהונה בכל מאכל ליום ולילה עד חצות: **גמ'** היכי עביד? רבי יוחנן ורבי אלעזר חד אמר נותן אמה אילך ואמה אילך וחד אמר מחטא ויורד כנגד חודו של קרן, אליבא דרבי אלעזר בר"ש דאמר "היא עצמה אינה נעשית אלא בגופה של קרן" דכולי עלמא לא פליגי, כי פליגי אליבא דרבנן: מר סבר אמה אילך ואמה אילך כנגדה ב] קרן הוא ומר סבר כנגד חודה אין טפי לא, מיתיבי: חטאת הציבור והיחיד ג] כיצד מתן דמן: היה עולה לכבש ופנה לסובב ובא לו לקרן דרומית מזרחית "וטובל באצבעו הימנית המיומנת שבימין מן הדם שבמזרק ד] וחוטר בגודלו (מלמעלה) ובאצבעו קטנה (מלמטה) ומחטא ויורד כנגד חודה של קרן עד ה] שמכלה כל הדם שבאצבע וכן כל קרן וקרן, הכי קאמר "מצוה בחודה אי עבד אמה אילך ואמה אילך לית לן בה: מאי רבנן ומאי רבי אלעזר בר' שמעון? *דתניא דמים העליונים ניתנין מחוט הסיקרא ולמעלה, דמים התחתונים ניתנין מחוט הסיקרא ולמטן דברי רבי; רבי אלעזר ברבי שמעון אומר במה דברים אמורין בעולת העוף אבל בחטאת בהמה היא עצמה אין נעשית אלא על גופה של קרן. אמר רבי אבהו מאי טעמא דרבי? דכתיב °והראל ארבע ו] אמות (ומהראל ולמעלה (וגו'), ארבע אמות הוא דהויא? אמר רב אדא בר אהבה ז] (ומקום קרנות ארבע, ומקום קרנות ד' הויא? אלא אימא רשות קרנות ד': *תנן התם חוט של סיקרא חוגרו באמצע להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים, מנא הני מילי? אמר רב ח] אחא בר רב קטינא שנאמר °והיתה הרשת עד חצי המזבח התורה נתנה מחיצה להבדיל בין דמים העליונים לדמים התחתונים: שירי הדם כו': *ת"ר "אל יסוד מזבח" זה יסוד דרומי, אתה אומר זה יסוד דרומי או אינו אלא יסוד ט] מערבי? ילמד סתום מן המפורש? אמרת ילמד ירידתו מן הכבש י] מיציאתו מן ההיכל: מה יציאתו מן ההיכל בסמוך לו °אף ירידתו מן הכבש בסמוך לו: *תניא רבי ישמעאל אומר זה וזה יסוד מערבי ר' שמעון בן יוחאי אומר זה וזה יסוד דרומי בשלמא למאן דאמר יא] יסוד מערבי קסבר ילמד סתום מן המפורש אלא למאן דאמר יב] יסוד דרומי מ"ט? א"ר אסי קסבר האי תנא יג] *כוליה מזבח בצפון קאי יד] (ל"א כוליה פתח בדרום קאי)

תנא

עלה בכבש ופנה לסובב. מפני שדמה ניתן למעלה על הקרנות ובאצבע צריך לעמוד על גבי סובב אבל בכל שאר הדמים שהן התחתונים מן החוט טו] ולמטה (ובקרן זוית המזבח) עומד על הרצפה וזורק מן הכלי למזבח וכל מקום שיגיע למזבח כשר: **ובא לו לקרן דרומית מזרחית**. שבה הוא פוגע ראשון כדקיימא לן לקמן (דף סב:) כל פינות שאתה פונה יהו דרך ימין והכבש בדרום וכשעולה בו ופניו למזבח הוי ימינו טז] למזרח ובא לימינו למזרח ובא לאותו קרן והולך ומקיף בסובב דרך ימין ופניו למזבח מן הדרום למזרח, וממזרח לצפון, ומצפון למערב דהיינו דרך ימין: **על יסוד** יז] **דרומית**. בגמרא יליף לה: **לפנים מן הקלעים**. לפי שבמשכן היו קלעים היקף לחצר אהל מועד ובמקום הקלעים היתה חומת העזרה *יח] בבית שלמה או בית עולמים ובחטאת כתיבא יט] בחצר אהל מועד במקום קדוש תאכל כ] (ויקרא ו): **לזכרי כהונה**. דכתיב הכהן המחטא אותה כא] (שם) לאפוקי נשים שאינן ראויות לחיטוי ובויקרא כב] קרא גבי חטאת ואשם ומנחה כתיב "כל זכר יאכל אותו": **בכל מאכל**. משום דקתני בפסח ואינו נאכל אלא צלי לקמן (דף נו:) כג] תני בכולהו "ובכל מאכל": **ליום ולילה**. כדילפינן בפ' שלישי (לעיל דף לו.) "ובשר זבח תודת שלמיו" כד] למדנו שנאכלת ליום אחד, חטאת ואשם מנין? תלמוד לומר "זבח" "וקדשים לילה הולך אחר היום דכתיב "לא יניח ממנו עד בקר" (ויקרא ז): **עד חצות**. סייג עשו חכמים לתורה להרחיק אדם מעבירת כרת כדתנן בברכות בפרק קמא (דף ב.) כל הנאכלין ליום אחד מצותן כו': **גמ' היכי עביד**. מתנת אצבע בקרן: **אמה אילך** כה]. כשהוא עומד אצל זוית המזבח נותן בתוך אמה של מקצוע לאיזה רוח שירצה או לדרום או למזרח בקרן דרומית מזרחית וכן בכל קרן: **מחטא ויורד**. לשון הכתוב "הכהן המחטא אותה" (ויקרא ו): **אליבא דרבי אלעזר** כו]. לקמן מייתי פלוגתייהו: **היא עצמה**. כלומר כל עצמה ועיקר מצותה אינו אלא שם: **דכ"ע לא פליגי**. דלא בעינן כז] חודה "דקרן" כתיב ואמה על אמה ברוס אמה הנתון בראש המזבח בכל זוית וזוית, בכל מקום *שבה קרוי "קרן": **כי פליגי אליבא דרבי**. דמכשר לה מחוט הסיקרא ולמעלה ואע"ג כח] דלא בקרן: **מר סבר**. כי היכי דקרן הויא אמה על אמה אף כל שתחתיו כנגדו הוי קרן: **ומר סבר**. *כיון דקרא לאו אקרנות ממש קפיד בשאר המזבח לא שייך לשון קרן אלא בחודה של זוית: **המיומנת שבימין**. אצבע הרגילה כט] למלאכה ולא שאר אצבעות מוכנות להושיט ולטבל היינו שאצל גודל מיומנת אמגע"ר בלע"ז: **וחוטר** ל] **בגודלו ובאצבע קטנה**. מושך את הדם שבאצבע כלפי למטה שיפול כולו למזבח: **חוטר**. לשון נחמרו בני מעיה (חולין דף נד.) דטריי"ר בלע"ז: **ומחטא**. זריקת חטאת קרוי חיטוי כמו הכהן המחטא אותה: **כנגד חודה** לא]. רבי היא דמכשר למטה מן הקרן להכי תנא לה בחודה: **בר"ש**. דדמים העליונים כשירין למעלה מן החוט מיד: **בעולת העוף**. שנעשית למעלה כדאמרינן בפרק קדשי קדשים (לקמן דף סד:): **אבל חטאת בהמה**. דכתיב בה קרן בהדיא אינה נעשית כו': **והראל**. מזבח: **ארבע אמות הוא דהויא**. בתמיה וכי אין גובהו או רחבו אלא ארבע אמות: **מקום קרנות ארבע**. כלומר הקרנות תופסין ארבע אמות במזבח דכל קרן אמה על אמה: **ומקום קרנות ארבע הויא**. בתמיה והרי אין הקרנות אוכלין במזבח אלא שתי אמות מן המזרח למערב ושתים מן הדרום לצפון היינו שתים על שתים: **אלא**. על כרחך ה"ק קרא רשות קרנות ארבע כלומר שם *רשות הקרנות תופסת למטה מהן ארבע אמות דהיינו עד החוט דכוליה לב] הוי קרן: **הרשת**. כעין ליור מצוירת בקליעה ושל נחשת לג] הויא בתחתיו של מזבח עשוי כנפה וגבוה עד חציו של מזבח: **התורה נתנה מחילה**. מדקפיד אחצי מזבח: **אל יסוד המזבח**. האמור בחטאת החיצונה: **או אינו אלא יסוד מערבי**. כדאשכחן בפנימיות לעיל "אשר פתח אהל מועד" וילמד סתום מן המפורש: **ילמד ירידתו מן הכבש**. בחיצונות ושירי הדם בידו מיציאתו מן ההיכל לד] [ושיריים הפנימיים בידו מה יציאתו מן ההיכל] ביסוד מערבי שהוא סמוך לו: **אף ירידתו מן הכבש**. נשפכין ליסוד דרומי שהוא סמוך לו: **זה וזה**. חיצונים והפנימים: **סתום**. החיצונים: **מפורש**. פנימים שכתוב בהן יסוד מערבי דכתיב "אשר פתח אהל מועד": לה] **מ"ט**. והא כתיב בפנימיים "אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד": **קסבר כוליה מזבח בצפון פתח ההיכל קאי**. לו] ואין המזבח לפני הפתח כלום אלא אמה של יסוד דרומי אי נמי בצפון העזרה קאי והוו חמש אמותיו כנגד הפתח (ואמה) ואחת מהן יסוד דרומי, ואשתכח דכי נפיק מן הפתח רואה יסוד דרומי לפניו מכוון באמצע הפתח/ ולית דגרס כוליה פתח בדרום מזבח קאי והיא היא כל פתח ההיכל לדרומו של מזבח הוא:

תנא

כוליה מזבח בצפון קאי. פירש בקונטרס בצפון פתח ההיכל קאי ואין מן המזבח לפני פתח ההיכל כלום אלא אמה של יסוד דרומית א"נ בצפון העזרה קאי "והוו חמש כנגד הפתח אחת מהן יסוד דרומי אישתכח דכי נפיק מן לז] הפתח יסוד דרומי לפניו מכוון באמצע הפתח ולשון זה אחרון נראה דלקמן פרק קדשי קדשים (דף נח.) מוכח דלמאן דאמר כוליה מזבח בצפון קאי לח] "האי חמש אמות כנגד הפתח דהא תנן (תמיד דף כט.) מערכה שניה של קטרת היה מסוך מן הקרן כלפי צפון ארבע אמות מוקי לה כרבי יוסי דבעי לפני הפתח וקסבר כוליה מזבח בצפון קאי:

וסימניך

עין משפט נר מצוה

כט א ב מיי' פ"ה מהל' מעשה"ק הל"י:

נ"ל והוו חמש אמותיו כנגד הפתח ואחת מהן כו' נ"ק

ל ג מיי' שם פ"ז הלכה א:

נ"ל הוי חמש כו' דהא דתנן כו' נ"ק

לא ד ה מיי' שם פ"ה הל"ג:

לב ו מיי' פ"ב מהל' בית הבחירה הל"ט:

נושא

דעות בהגדרת "קרן"

לגבי מתנות דם של חטאת

ראב"ש/רבי

סימן המיוחד לציור קשר עם הגמ' המשך

◆

שיטה מקובצת

א] יסוד דרומי:
ב] קרן נמי קרן הוא כו' מיתיבי. חטאות הצבור:
ג] כיצד סדר מתן כו' לכבש ופונה לסובב:
ד] וחוטר. ס"א וסומך ס"א וחוטר בגודלו מכאן ובאצבעו מכאן והרמב"ם ז"ל גריס כן בפ"ה מהלכות מעשה הקרבנות אלא שהוא כתב שם וסומך באצבעו הגדולה מכאן ובגודל מכאן וצ"ע:
ה] שיכלה כל כו' מצוה מתודה:
ו] אמות ומהראל ולמעלה הקרנות ארבע:
ז] מקום קרנות ארבע ומקום קרנות:
ח] רב תנא בר תיבת אחא נמחק:
ט] מערבי וילמוד סתום:
י] הכבש מיציאתו מן:
יא] דאמר זה וזה יסוד:
יב] דאמר זה וזה יסוד [דרומי] מ"ט אמר רב אשי:
יג] כוליה מזבח בצפון קאי פ"ה ואית דגרסי כו' וקשה לפי זה דלקמן בפ' קדשי קדשים מוכח דלמאן דאמר כוליה מזבח בצפון קאי הוי חמש אמות דרומית כנגד הפתח כו' לכך נראה כלשון אחר שבקונטרס דכוליה מזבח בצפון קאי וצפון העזרה מתחיל באמצע הפתח שהוא רחב עשר אמות נמצא ה' אמות דרומית של מזבח כנגד הפתח ואחת מהן יסוד דרומית וא"כ כשיוצא מן הפתח רואה יסוד דרומי לפניו מכוון כנגד אמצע הפתח ורגילות של אדם לצאת באמצע הפתח ודוחק הוא וכי לעולם הוא יוצא באמצע הפתח ועוד קשה מנלן דאותה אמה היא יסוד לפי שהיא כנגד הפתח איכא דגם ד' אמות מערבית שכנגד הפתח הוו יסוד דאי משום שכל יסוד מערבי לא היה כנגד הפתח מה בכך הלא כי נמי מזבח ממוצע היה מנלן דיסוד מערבי כולו מיקרי כנגד הפתח והלא אורכו ל"ב אמות ורוחב חלל הפתח עשר אמות נמצא דעשר אמות הוו כנגד הפתח ועוד נשאר י"א אמות מכאן וי"א אמות מכאן שלא כנגד הפתח ומ"מ מיקרי כולו יסוד כנגד הפתח משום דמקצתו ככולו ואמר מורי דלמ"ד בצפון קאי איכא לאוקמי פתח אהל מועד ברוח דרומי שכל יסוד שלו כנגד הפתח דאמה דרומית של כל רוח דרומית הרי כנגד הפתח ועוד דלא הוי יסוד לרוח דרומית רק אמה ראשונה של צד מערב כדאמר לקמן והילכך לא מיקרי רוח מערבי כנגד הפתח כיון שאין יסוד שלו כנגד הפתח אבל למ"ד דמזבח ממוצע באמצע הפתח שפיר מיקרי רוח מערבית שכנגד הפתח לפי שלא היה לו שום רוח אחר כנגד הפתח רק רוח מערבי שבאמצעיתו הוא עשר אמות כנגד הפתח כל רוחב הפתח: ס"א ודוחק הוא כו' וא"כ מנלן דיסוד דרומי מיקרי פתח אהל מועד לכן נראה דיסוד דרומי מיקרי יותר פתח אהל מועד מיסוד מערבי לפי שכולו כנגד הפתח אבל יסוד מערבי אינו כנגד הפתח כי אם ה' אמות וכ"ת א"כ כי נמי מזבח ממוצע מנלן דיסוד מערבי כולו מיקרי יסוד שכנגד הפתח והרי אורך היסוד של מערבי אורכו ל"ב אמות וחלל פתח ההיכל הוי עשר אמות נמצא יסוד המזבח מערבי עודף לכל צד על חלל הפתח י"א אמות אלא ודאי אמרינן מקצתו ככולו כי נמי כולו בצפון קאי מקצת יסוד מערבי ככולו וי"ל דודאי כי קאי באמצע העזרה הוי מקצתו ככולו לפי שלא היה רוח אחר של מזבח אפי' מקצתו כנגד הפתח אבל כי קאי בצפון א"כ רוח דרומי מיקרי פתח אהל מועד לפי שהוא כולו כנגד הפתח ולא מערבי שאינו כנגד הפתח כי אם מקצתו כך נראה למורי. מהר"ש:
יד] תיבות ל"א בדרום קאי נמחק:
טו] ולמטה עומד על הרצפה אצל זוית המזבח:
טז] למזרח ופונה לימינו למזרח ובא לו לאותו קרן:
יז] דרומי:
יח] בבית עולמים תיבות שלמה או בית נמחק:
יט] א) תיבות בחצר אהל מועד אין כאן מקומו ונמחק:
כ] תאכל בחצר אהל מועד:
כא] אותה תנ' לאפוקי:
כב] קרח כתיב גבי כו' ומנחה כל זכר:
כג] תנא ואית י' נמחק:
כד] למדנו לתורה שנאכלת:
כה] אילך ואמה אילך כשהוא:
כו] דר' אלעזר כו' לקמן:
כז] חודה משום דקרן:
כח] ואע"ג דלאו בקרן:
כט] למלאכה בלא שאר אצבעות כלומר מוכנות להושיט ולטבל והיינו:
ל] בגודלו למעלה ובאצבע הקטנה מושך כו' כלפי מטה:
לא] חודה של קרן רבי כו' להכי לא תנא לה בחודה:
לב] הויא דקרן:
לג] הויא בתחתיתו:
לד] ההיכל ושירים הפנימים בידו מה יציאתו מן ההיכל ביסוד:
לה] מ"מ דהא כתיב בפנימים אל יסוד מזבח העולה אשר:
לו] ואין מן המזבח כו' אמותיו של מזבח כנגד הפתח ואחת מהן יסוד דרומי וצפון העזרה מתחיל באמצע הפתח ההיכל שהוה רחב הפתח י' אמות ואשתכח דכי נפיק מן הפתח ס"א ורגילות לצאת באמצע הפתח ומש"ה קרי פתח אהל מועד אמה של יסוד דרומי שפי מד' אמות הנשארות ואית:
לז] הפתח רואה יסוד:
לח] קאי הוו חמש:

נושא

דעות בענין מיקום שפיכת שיריים של חטאות פנימיות וחיצונות

מסורת הש"ס

אצל זוית המזבח

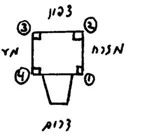

בבית שלמים ובחטאת כו' נ"ק

צורת מזבח עם מדות גובה

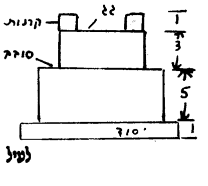

לעיל י:

* ויקרא ו:16

מדות פ"ג מ"א [בכורות יז: מנחות לז:]

* וכדכתיב "אשר פתח אהל מועד"

יומא שם.

נ"ל מיציאתו

תוספתא דיומא פ"ג ע"ש

[לקמן נח. סב:]

* ולאו דוקא על חודה

נ"א כיון דקרא אקרנות כו'

* עיי רש"י

◆

גליון הש"ס

גמ' אף ירידתו. ע"ל דף מא ע"א תוד"ה אבל:

ורשות נ"ק

* כוליה מזבח בצפון

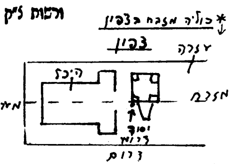

* הציור על פי פירוש השני ברש"י יסוד המזבח מכוון כנגד אמצע פתח ההיכל

ואחת מהן נ"ק

א) מלה דם"ס נפל בכאן וצ"ל ובחטאת כתיבה במקום קדוש תאכל בחצר אהל מועד ססי"ד ואח"כ מתחיל אות כ' אותה וגו'.